

شىنجاڭنىڭ كاسپىتك شەبەرلىككە تارىيەلەۋ - باۋلۇ قىزمەتتىن زاڭ بويىنشا ورستەتۋى ۋار ۇلت بۇقاراسنىڭ نەگىزگى ادامدىق ۇقىعىن قامتاماسز ەتۋدەگى ادبەلتتى شارا

(باسى 1 - بەتتە)

غېرىنىشى، تارىيەلەۋ - باۋلۇ قىزمەتتىن زاڭ بويىنشا ورستەتۋ — لاڭگەستىككە قارىسى تۇرۇ- داغى، ۇشقارلىقتى الاستاۋدادى ادبەلتتى شارا 20 - عاسىردىڭ 90 - جىلدىارىنان بىەرى، شىنچياڭ رايونىندا نەشە مىڭ رەت زورلىقتى كۇشى لاڭگەستىك دەلوسى (وقپعا) تۇلىپ، قىر ۇار بېيىكۇ- نا بۇقارانى زىيانكەستىككە ۇشراتتى، جۇزدەگەن قوعام حاۋىپسىزدىڭى خالىق ساقشىلارى قىزمەت ۇستىندە قۇربان بولدى، مال - مۇلىك ولشەۋسىز زيانغا ۇشىرادى. مۇنداعى سەبەپ ەدال ۇشقارلىق- تىڭ لاڭ سالۋى بولماق. ۇشقارلىق ەكىنىڭ بىرىد- دە ەدىن تونىن جامىلىپ، جۇرتتى الجاستىرىپ، بارلىق زايبىرلى كوزقاراس پەن وسى زامانعى ور- كەنىيەت جەتستىكتەرىن تەرسكە شىعارىپ، ايتىل- مەس “جىھاد جولىندا شەيت بولغاندار جاناناقا كە- رەدى” ساندىراعىن جانىن سالا ۇامزداپ، زورلىق- تى كۇش، لاڭگەستىك تاسىلدەر مەن بېيىكۇنا بۇقارا- نى مەرت قىلىپ، مەملەكەتتى بولشەكتەۋگە، ەدى- دى جەلەۋ ەتكەن ۇشقارى يىلىك قۇرۇعا ۇرىندى. قاندى فاكتىتەر ۇشقارلىق يدەياسىنىڭ ۇزىنە كوز- سىزدىكىمەن، نانادىدقپەن ىلەسۋشىلەردى جانە وعان ماجبۇرلەۋشىلەردى شىڭغراۋعا يتەرمەنن رۇحانى اپپىن ەكەندىگىن، بارپ تۇرعان اداىمزاقتا قارىسى، قو- عامعا قارىسى، وركەنىيەتكە قارىسى يدەولوگىيا ەكەند- ىكەن دالەلدەدى. ۇشقارلىق جويلمايدى ەكەن، زور- لىقتى كۇش، لاڭگەستىك ارەكەتتەرى ەبىر جولانا قۇرتىلمايدى.

قاتاڭ دا كۇردەلى جامعاى الدىندا، شىنچياڭ “ەبىر جاعىنان، زورلىقتى كۇش، لاڭگەستىك قىل- مىستارىنا سوققى بەرۋدى يگەرۋگە، ەبىر جاعىنان، الدىن الۋ جانە تارىيەلەۋ، جەتەكتەۋ قىزمەتتىن يگەرۋ”گە تاباندى بولپ، فاكتتى نەگىز، زاڭدى ولىشمە ەتۋگە تاباندى بولسى ۋارى زورلىقتى كۇش، لاڭگەستىك قىلمىستارعا زاڭ بويىنشا قاتاڭ سوققى بەرىپ، ۋارى تۇ باستان جونگە سالۋعا ياسا ەمان بەرىپ، كاسپىتك شەبەرلىككە تارىيەلەۋ - باۋلۇ ورتالىمىن زاڭ بويىنشا قۇرىپ ۇشقارلىقتى الاستاۋ قىزمەتتىن ورستەتتى، شىنچياڭدا ۇرتىس 3 جىل بويى زورلىقتى كۇش، لاڭگەستىك دەلوسى (وقپعاسى) تۇلىغان جوق، قوعامدىق كەلەلى جاع- دايدىڭ جاراسمىدى، ورنىقتىلىغىنا شىناي كەپىلدىك ەتتى، ازاماتتاردىڭ نەگىزگى ادامدىق ۇقىعىنىڭ لاڭگەستىكنىڭ، ۇشقارلىقتىڭ زيانكەستىگىنە ۇشرا- ماۋىن مۇمكىندىكتىڭ بارنىشا قامتاماسىز ەتتى. سو- نىمەن قاتار لاڭگەستىككە قارىسى تۇرىپ ورنىقتىلق- تى قورعاۋدىڭ پايداسى ۇزدىكسىز جارىققا شىعپ، ەكونوميكانىڭ ورنىقتى، اقاۋسىز دامۋى جەبەلدى، ۋار ۇلت بۇقاراسنىڭ تۇرمىسى ۇزدىكسىز جاقسا- رىپ، ەتۇرلى سىتەر جايپاي العا باستى. بۇگىنگى شىنچياڭدا ۋار ۇلت خالىقنىڭ تابىسى سەزىمى، باقت سەزىمى، حاۋىپسىزدىك سەزىمى كورنەكتى كۇشە- يىپ، “كورىكتى شىنچياڭ قۇرۇعا، وتان ارمانىن بىرگە ورنىداۋعا” سەنمى ارتا تۇستى. اماليابت كا- سپىتك شەبەرلىككە تارىيەلەۋ - باۋلۇ ورتالىمىن زاڭ بويىنشا قۇرىپ، ۇشقارلىقپەن جۇعمىدالغان وتە از سانداغى قاۋىمدى زاڭ، شەبەرلىك جانە مەملەكەتتە ەبىر تۇتاس قولدانىلاتىن ەتىل جاقتارد-

نان كەزەڭدىك باۋلۇدىڭ لاڭگەستىككە، ۇشقارلىق- قا سوققى بەرۋەدىڭ جانە ودان ساقتانۇدىڭ پارمەن- دى شاراسى، مەملەكەت پەن خالىقتىڭ ەتۇبىرلى مۇددەسىن قورعاۋداعى ناقتى شارا، جاسامپاز شارا، ادبەلتتى شارا ەكەندىگىن دالەلدەدى.

ەكىنىشى، تارىيەلەۋ - باۋلۇ قىزمەتتىن زاڭ بويىنشا ورستەتۋ — شىنچياڭدى زاڭمەن جونگە سالۋدى ىلگەرەلەتۋدەگى ۇنىمدى شارا
جۇڭگو زاڭمەن جونگە سالاتىن مەملەكەت، زاڭمەن جونگە سالۋ — مەملەكەتتى جونگە سالۋ جۇيەسى مەن جونگە سالۋ قابىلەتىنىڭ ماڭغىزدى سۇيەنىشى. مەملەكەتتىڭ زاڭمەن جونگە سالۋ رۇحىنا جانە خالىقارالىق قوعامنىڭ لاڭگەستىككە قارىسى تۇرۇ، ۇشقارلىقتى الاستاۋ پرىنسىپىنە تاباند- دى بولسى، جۇڭگونىڭ لاڭگەستىككە قارىسى تۇرۇ زاڭ جۇيەسى مەن شىنچياڭنىڭ جەرگىلىكتى زاڭ - ەرەجەلەرى كاسپىتك شەبەرلىككە تارىيەلەۋ - باۋلۇ ورتالىمىن قۇرۇدىڭ زاڭ قايمىدالىق نەگىزى مەن «جۇڭخۇا خالىق رەسپۇبلىكاسىنىڭ لاڭگەستىككە قارىسى تۇرۇ زاڭى»نىڭ 4 - تارماعى جانە «شىنچياڭ ۇيغۇر اۋتونوميالى رايونىنىڭ ۇشقارلىق- تى الاستاۋ ەرەجەسى»نىڭ 17 - تارماعى قاتارلىلار- داعى بەلگىلەمەلەرگە ساي، كاسپىتك شەبەرلىككە تارىيەلەۋ - باۋلۇ ورتالىمىن زاڭ بويىنشا قۇرىپ، ۇشقارلىق يدەياسىمەن جۇعمىدالىپ، ماجبۇرلەنىپ، زاڭعا جەڭىل دارەجەدە قايشىلىق جاساعان قىلمىس- كەرلەردى تارىيەلەۋ، قۇتقارۇ، كومەكتەسۋ سىياقتى قىزمەتتەردى ورستەتپ، ۇستىنەن قاۋ مەن تۇبىد- رىنىنن وڭاۋدى ۇشتاستىرۇ، جان - جاقتى شارا قولدانۇ پرىنسىپىن ەدال ايگىلەدى، كەڭشىلىك جاساۋ مەن قاتاڭ بولۇدى بىرگە قولدانۇ سىندى تارىيەلەۋ، قۇتقارۇ باعىتىن ايگىلەدى، ول — شىنچياڭدى زاڭمەن جونگە سالۋعا تاباندى بولپ، شىنچياڭنىڭ لاڭگەستىككە قارىسى تۇرۇىن، ۇشقارد- لىقتى الاستاۋىن ىلگەرەلەتۋدىڭ تابيعى تالعامى.

شىنچياڭنىڭ تارىيەلەۋ - باۋلۇ قىزمەتتىن زاڭ بويىنشا ورستەتۋىندەگى ماقسات — لاڭگەستىكتى، ۇشقارلىقتى جوپۇ. كاسپىتك شەبەرلىككە تارىيەلەۋ - باۋلۇ ورتالىمىنا بارغانداردىڭ بارلىعى بۇل جەردىڭ بۇكىلدەي تارىيەلەنۇشىلەردى ۇشقارى يدەيانىڭ بۇعاۋىنان قۇتىلدىرىپ، زاڭ بىلىمدەرىن، وسى زامانغى مادەنيەتتى جانە جۇمىستانۇ شەبەرلە- گىن يگەرۋىنە كومەكتەسەتىن اشىق قوعامدىق مەكتەپ ەكەندىگىن بىلەدى. كاسپىتك شەبەرلىككە تارىيەلەۋ - باۋلۇ ورتالىمىندا كاسپىتك نەگىزى مەعم، ادامدى جان - جاقتى تارىيەلەۋگە شەبەر تى- رەكتى وقىتۇشالار، زاڭمەن شۇعلىدانۇشالار، بىلىك- تى كاسپىي تەخنىكتەر بار، ولار تارىيەلەنۇشىلەر- دىڭ زاڭمەن جونگە سالۋ تانىمىنىڭ جايپاي كەمىشل بولۋى جانە جۇمىستانۇ شەبەرلىگىنىڭ، مەملەكەتتە ەبىر تۇتاس قولدانىلاتىن ەتىل - جازۋدى قولدانۇ دەڭگەينىڭ تومەن بولۋى، ۇشقا- رىلىق يدەياسىمەن تۇرلىشە دارەجەدە جۇعمىدالۋ سىياقتى ماسەلەرگە مەڭرەس، زاڭ بىلىمدەرىن، مەملەكەتتە ەبىر تۇتاس قولدانىلاتىن ەتىل - جازۋدى، كاسپىتك شەبەرلىكتى نەگىزگى مازمۇن ەتە وتىرىپ تارىيە، وقىتۇ جۇرگىزىپ، سول ارقىلى

تارىيەلەنۇشىلەردىڭ ۇشقارلىق يدەياسىن سانالى تۇردە الاستاۋىنا مۇمكىندىك جاسادى.

كاسپىتك شەبەرلىككە تارىيەلەۋ - باۋلۇ ورتا- لىعى مەملەكەتتىڭ نەگىزگى زاڭ مەن زاڭدارنىڭ ادامدىق ۇقققا قۇرەمت ەتۇ جانە ونى قامتاماسىز ەتۇ جونىندەگى نەگىزگى پرىنسىپىن قاتاڭ دايەكتىد- لەندىرىپ، تىياناقتاندىرىپ، تارىيەلەنۇشىلەردىڭ ادامدىق ار - نامىسىنا قول سۇغىلماۋىن تولق قام- تاماسىز ەتىپ، تارىيەلەنۇشىلەردى ۋرقانداي تاسىل- مەن قورلاۋعا جانە جابىرلەۋگە قاتاڭ تىيىم سالىدى؛ تارىيەلەنۇشىلەردىڭ ەتۇرلى زاڭدى ۇقق - مۇددە- سىن، باس بوستاندىمەن جانە سالت - ساناسى مەن ادەتتەرىن تولق قامتاماسىز ەتىپ، بارلىعى اقسىز بولاتىن جاتاقتى مەكتەپ باسقارۇ ۇلگىسىن قولداد- دى. تارىيەلەنۇشىلەردىڭ ەدىنى سەنىم ەركىندىگىنە تولق قۇرەمت ەتتى جانە ونى قورعادى، تارىيە- لەنۇشىلەردىڭ ارانىنداعى دىنگە سەنەتىندەر ۇيلە- رىنە قايتقاندا زاڭدى ەدىنى قىمىلدارعا قاتناستۇ - قاتناسپاۋدى وزدەرى بەلگىلەيدى. شىنچياڭعا كەلىپ كاسپىتك شەبەرلىككە تارىيەلەۋ - باۋلۇ ور- تالىمىندا ەكىسكۇرسىادا بولغان شەتەلدىڭ اقپارات قۇردالارى وزدەرى كورگەن شىنايى احوالداردى جارسا خابارلادى. مىسالى، تۇركيانىڭ اقپارات قۇرالى DHA كاسپىتك شەبەرلىككە تارىيەلەۋ - باۋلۇ ورتالىمىنىڭ تارىيەلەنۇشىلەردى ادامى باسقا- رىپ جانە قىزمەت وتەپ جاتقاندىمەن، جابىرلەۋ جانە باس بوستاندىمەن شەكتىۋ ارەكەتتەرىنىڭ جوق ەكەندىگىن، تارىيەلەنۇشىلەردىڭ كوڭلىدى تۇردە ۇي- رەنىپ، تۇرمىس كەشىرىپ جاتقاندىمەن ەپىلدىردى. كاسپىتك شەبەرلىككە تارىيەلەۋ - باۋلۇ ورتا-

لىمىندا تۇرمىستىق قۇرىلمىلار تولق، جاتاققارعا ەبىر تۇتاس راديو، تەلەۋىزور، اۋا رەتتەگىش دا- يىندالغان. تارىيەلەنۇشىلەر ۇشۇن دەر كەزىندە سا- لاماتتىق، ەمدەۋ قىزمەتىن وتەيتىن مەحانا بار. باسكەتبول، ۋالىهيول، ۇستەىل دوپ سىياقتى سپورتتىق قىمىل الاڭدارى سالىنعان، كىتاپ وقۇ ۇيى، كومپيوتەر ۇيى، كىنو قوويۇ ۇيى سىياقتى مادەنيەت قىمىل ورنىدارى، سونداي - اق زال، ساحنا سىياقتى ادەببەت - كوركەمەنەر كونسەرتىن قوويۇ ورنىدارى بار ۋارى ۋار ۇلتتىڭ ەن - ەبىى، دەنە تارىيە جارىستارى سىياقتى ساباقتان سىرتقى قىمىلداردى ۇنەمى وتكىزىپ، تارىيەلەنۇشىلەردىڭ ۇيرەنۇ، تۇرمىسى، كوڭىل اشۇ جاقاتىرىنداى قاجەت- تەرىن بارنىشا قاناعاندىرادى. شىنچياڭعا كەلىپ ەكىسكۇرسىالاپ، ساپارلاپ قايتقان اۋعانىستان پاچاۋو- كى اقپارات اگەنتتىگىنىڭ ەلىشىسى ابدۇل ازەز بىلاي دەدى: “تارىيەلەۋ - باۋلۇ ورتالىمىنداى تارىيەلەنۇشىلەردىڭ كۆي - جايىن ەوز كوزىمەنەن كوردىم، بۇل باتىستىڭ اقپارات قۇردالارى خابارلا- ماندا تارىيەلەنۇشىلەر قامالغان، ماجبۇرلەنگەن دە- لىنگەن، ەبىرات مەنىڭ كوركەنم تارىيەلەنۇشىلەر وقە كوڭلىدى ەكەن، مەكتەپتە ەتۇرلى ساباقتاردى وقيدى، اۋىرىپ قالسا مۇعالىمدار شىياڭرگە اپارادى، سونداي - اق ۋر ەتۇرلى سپورتتىق قىمىل ورنىدارى بار”.

سونمەن قاتار، ۇشقارلىقپەن جۇعمىدالغان وتە از سانداغى قاۋىمدى الاڭىنان ارىلتۇ ۇشۇن، شىنچياڭداغى ۋار دارەجەلى ۇكمەت ولاردىڭ وتبا-

سىلارىنا كوڭىل ەبولىپ، قامقورلىق جاساپ، ولاردىڭ تۇبىس - تۇعاندارنىڭ ۇنىدىرمىسى، تۇرمىسى، جۇمىستانۇ، وقۇ، ەمدەلۇ جاقاتىرىنداى ناقتى قىبىشلىقتارىن شەشۇنە كومەكتەستى. قاشقار قالاسىنداى وقۇ تاۋىسقان تارىيەلەنۇشى تانڭشۇر زۇنۇن بىلاي دەدى: بۇرىن زاڭ بىلىمەيتىن ەدىم، ەدىنى ۇشقارى يدەيانىڭ نىقالىندا ورتالاۋدى بىتىر- گەن قىزمىدى وقۇدان قول ۇزۇگە ماجبۇرلەدىم. قىزىم قاتتى قارىسلاسىپ، اۋىرعاندى باساتىن ەبىر قوراپ ەدارنى ەشىپ السپ، شىپاخاناغا قۇتقارۇعا اپارىلدى، سودان باستاپ قىزىم ماعان وتە از سويد- لەيتىن بولدى. ول تارىيەلەنىپ جاتقان مەزگىلدە، نەگىزگى ساتى ۇيىمى ونىڭ قىزىنا قىزمەت تانىستىد- رىپ قانا قويماي، ونىڭ قىزمەن اراداعى كىرەڭگ- دىكتى ارىلتۇنا كومەكتەستى. وقۇ تاۋىسقان سوڭ، ونىڭ يدەياسىندا دا ۇلكەن وزگەرىستەر تۇىلدى، بۇلاردى كورگەن قىزى بىردە وعان: “شەشە، بۇرىن ەسىزدى جەك كورگەن ەدىم، ەندى جەك كورمەيمەن. ەبىز ەدىنى ۇشقارى يدەياغا كەكتەنۇمىز كەرەك، ول ەبىزدىڭ وتباسىمىزدى زىياندادى” دەيدى.

ۇشىنىشى، تارىيەلەۋ - باۋلۇ قىزمەتتىن زاڭ بويىنە شا ورستەتۋ — ۋار ۇلت بۇقاراسنىڭ تىول مۇددە-

سىن قامتاماسىز ەنەتتىن ەس جۇزىندىك ارەكتە

شىنچياڭ كاسپىتك شەبەرلىككە تارىيەلەۋ - باۋلۇ قىزمەتتىن زاڭ بويىنشا ورستەتپ، ۇشقارى يدەيانى جۇقتىرعان، سونداي - اق زاڭعا جەڭىل دارەجەدە قايشىلىق جاساۋ ارەكتى بولغان ادامدار- دى مۇمكىندىكتىڭ بارنىشا تارىيەلەپ، قۇتقارىپ، لاڭگەستىكتىڭ، ۇشقارلىقتىڭ ۇورىبىتىن توپىراعى مەن شارىت - جاعاىدىن مۇمكىندىكتىڭ بارنىشا الاساپ، ۋارىبىر ازاماتتىڭ نەگىزگى ۇقىعىنىڭ لاڭ- كەستىكتىڭ، ۇشقارلىقتىڭ زيانكەستىگىنە ۇشىراما- ۋىن مۇمكىندىكتىڭ بارنىشا قامتاماسىز ەتىپ، تاما- شا ونىگە قول جەتكىزدى.

باۋلىنۇ، ۇيرەنۇ ارقىلى تارىيەلەنۇشىلەردىڭ جالپىلىق ساپاسى جوعارىلاپ، زاڭمەن جونگە سالۋ ساناسى كورنەكتى كۇشەيىپ، مەملەكەتتە ەبىر تۇتاس قولدانىلاتىن ەتىل - جازۋدى جەتكى قولدا- نا الاتىن بولدى، قولدانىلمايلى شەبەرلىكتى ۇيرە- نىپ، جۇمىستانۇ قابىلەتى جايپاي جوعارىلاپ، لاڭ- كەستىكتىڭ، ۇشقارلىقتىڭ رۇحانى شەڭگەلىنەن قۇ- تىلدى. قازىر تارىيەلەنۇشىلەر باۋلۇ تالابىنا جايپاي جەتتى ۋارى وقۇىن ەساتتى تاۋىستى، ولاردىڭ كەيبىرەۋى زاۋودداردا نەمەسە باسقا كاسپورىندار- شلىق قۇردى، تاغى بىرەۋلەرى جۇمىستانۇ قابىلە- تىن ۇزدىكىسىز ۇسىرۇ ۇشۇن، ورتا دارەجەلى، جوعارى دارەجەلى سىياقتى مەكتەپتەرگە بارپ وقۇ- لارىن جالعاستىردى. تۇرپان قالاسىنداى وقۇ تا- ۇسقان تارىيەلەنۇشى ساتتار زۇنۇن لاڭگەستىك، ۇشقارلىق بەينەجازبالارىن كورىپ، ۇشقارى يدە- يامەن تەرەڭ جۇعمىدالاندىقتان، ۇنەمى اينالاسىن- داعىلارعا “جات دىندەگىلەر”گە قارىسى تۇرۇدى دارىپتەپ، “جىھاد جولىندا شەيت بولپ جاناناقا كىرۇدى” ويلايتىن. ۇيرەنۇ، باۋلىنۇ ارقىلى ول ۇشقارى يدەيادان قۇتىلىپ، ومىرگە دەگەن سەند- مى قايتا وياندى. وقۇ تاۋىسقان سوڭ، ول كاسپى-

تىك شەبەرلىككە تارىيەلەۋ - باۋلۇ ورتالىمىندا ۇيد- رەنگەن اسپازدىق شەبەرلىگىنىن پايدالانىپ، ايەلى ەكەۋى شاعىن اسجانا اشىپ، ۋار كۇنى 500 يۋان، ەبىر جىلدا 100 مىڭ يۋان شاماسىندا كىرىس تاپتى.

قازىر شىنچياڭنىڭ قوعام اماندىعى جامعاىدى كورنەكتى جاقسارىپ، ۇشقارلىقتىڭ سىنىلاپ كىرۋى ۇنىمدى تۇردە اۋىزدىقتالدى، ۇلتتار بىتتە- جاقىتى، بەرەكەلى، دىندەر جاراسمىدى، ناتۇ، خالىق تۇرمىسى تىنىشى، جاپىلى، قوعامدىق سالت كورنەك- تى تۇردە جاقساردى، وسى زامانغى علمى - تەحنىكا بىلىمدەرىنە، وركەنىيەتنى تۇرمىس سالىنا تاپلىنعان قوعامدىق راي كۇن سايىن كۇشەيۋەدە. ۋار ۇلت خالىق جايپاي جاسايناپ، جاپىياي قولدادى، شىنچياڭنىڭ بۇگىنگى اسا تاماشا جامعاىىنىڭ وڭاي- وسپاق كەلەپكەندىن، تارىيەلەۋ - باۋلۇ قىزمەتى بول- جاما بۇگىنگى ورنىقتى تۇرمىستىڭ بولمايتىتىن شىن مانىندە سەزىندى.

2018 - جىلى 12 - ايدان بەرى، ەشىنارنا بىر- لەسكەن مەملەكەتتەر ۇيىمىنىڭ ەمانسپاتىلارى، شە- تەلدەردىڭ جۇڭگودا تۇراتىن ەلىشلەرى، قاتىستى ەلدەردىڭ جەنەۋاداعى تۇراقتى ۋاكىلدەرى، اقبىل- رات قۇردالارىنىڭ تىلىشلەرى جانە ەدىنى توپتار قا- تارلى 71 نۇپتاعى ۇيرەمە. 90-ئان اسنام مەملەكەتد- ەتەن 1000 نەشە ادام شىنچياڭعا ەكىسكۇرسىيالاپ، سا- پارلاي كەلدى. ولار جاپىياي مىنانى ەپىلدىردى: ەوز كوزىمىزبەن كورگەن شىنچياڭنىڭ جامعاىدى با- تىستاعى ەشىنارنا ساپاسى قايراتكەرلەر مەن اقپارات قۇردالارىنىڭ ايتقاندارىمەن مۇلدە ۇقسامىايدى ەكەن، شىنچياڭنىڭ لاڭگەستىككە قارىسى تۇرۇ، ۇشقارلىقتى الاستاۋ ەسى بىرلەسكەن مەملەكەتتەر ۇيىمىنىڭ لاڭگەستىككە سوققى بەرۇ، نەگىزگى ادامدىق ۇقىقتى قورعاۋ باستى ماقساتى مەن پرىنسىپىنە بۇكىلدەي ۇيلەسەدى، تولق تۇراقتاند- ىدرۇعا جانە ۇيرەنىپ ۇلگى الۇعا تايىدى. كاسپى- تىك شەبەرلىككە تارىيەلەۋ - باۋلۇ ورتالىمىندا تىلىشلىك سىتەگەن ەشىنارنا شەتەلدىڭ اقپارات قۇردالارىنىڭ تىلىشلەرى خابار، ماقالالار جارىيالاپ، كاسپىتك شەبەرلىككە تارىيەلەۋ - باۋلۇ ورتالىمىنىڭ شىنايى جامعاىدىن ويبەكتىۋ تۇردە تانىستىردى. ەگىيەت «پرامپدا كەشكى گازە- تى»نىڭ خابارىندا بىلاي دەلىندى: “شىنچياڭنىڭ تارىيەلەۋ - باۋلۇ ورتالىمىن قۇرۇنىداى ماقسات — لاڭگەستىك ۇيمىمدار مەن ۇشقارى يدەيانىڭ نىقا- لىنا ۇشىراعان جاستاردى باۋلىپ، ولاردىڭ قو- عاممەن قايتا قاۋىشىپ ۋارى دۇرىس جولعا ەتۇ- سىپ، لاڭگەستىكتىڭ قاندى شەڭگەلىنەن السىتاۋىنا وراي ازىرلەۋ”.

شىندىق بۇلتارتپايدى، ادىلدىك جۇرەكتە. شىنچياڭنىڭ لاڭگەستىككە قارىسى تۇرۇ، ۇشقارلىق- تى الاستاۋ جانە قوعام اماندىمەن جونگە سالۇ جا- ەندا قول جەتكىزگەن ناتىجەلەرىن بۇكىل دۇنيە خالىق كورىپ وتىر. ەبىز باىتستاعى ەشىنارنا ساپاسى قايراتكەرلەر مەن اقپارات قۇردالارىن يدەولوگىيالىق سىڭار جاقىتى كوزقاراستى جانە لاڭ- كەستىككە قارىسى تۇرۇ، ۇشقارلىقتى الاستاۋداى “قوس ولشەمدى” تاستاپ، ايتىلمىس “تارىيەلەۋ - باۋلۇ ورتالىغى ماسەلەسىندە” تاغى پالە شىعارۋدى توقتاتۇعا بارنىشا قۇزايىمىز.

ەمدەلۇ قامسىزداندىرۇى بار، جەتىم - جەسىر قارتار- عا قارتتاردى كۇتىمەدۇ جارەدەماقسى بەرىلدەدى، تۇرمىسى بارعان ساپىن جاقسارۇدا. 70 جىلدىڭ ال- دىندا، شىنچياڭدىقتاردىڭ ورتاشا عۇمرى نەبارى 30 جاس بولاتىن، قازىر شىنچياڭدىقتاردىڭ ورتاشا عۇمرى 72.35 جاسقا جوعارىبلادى. بۇگىنگى شىنچياڭدا، بارلىق سىتەر گۇلدەنىپ - كوركەيىپ، ۋار ۇلت خالىقتىڭ تابىسى سەزىمى، باقت سەزىمى، حاۋىپسىزدىك سەزىمى كۇن ساپىن ارتتى، بۇل شىنچياڭداغى ۋار ۇلت بۇقاراسى شىنايى سەزىنىپ وتىرعان تارىيىي ىلگەرەلەۋشىلىك. مەن جاڭ خانىمغا قاشقار بايىرىغى قالاسى عانا مەمەس، شىنچياڭنىڭ جەر - جەرىندەگى از ۇلتتار- دىڭ تاڭداۋلى ەداستۇرلى مادەنيەتنىڭ قورعالىپ، جالعاستىرىلىپ، دامىپ وتىرعاندىمەن ايتتىم. كەيبىر باتىسى اقپارات قۇردالارى مەن ساياساتپازدارى بۇل شىندىقتى ەلەپ - ەسكەرمىي، ايتىلمىس “ادامە- دىدىق ۇقق”تى جەلەۋ ەتىپ، شىنچياڭ ۇيغۇر ۇلتىد- ىنىڭ ەداستۇرلى مادەنيەتتىن جوپىدى دەپ سوقتى. شىندىققا تالاس جۇرمەيدى، جاندى فاكت الدىندا، بۇل باتىس اقپارات قۇردالارى مەن ساياساتپازدارد- ىنىڭ قىيسىنىسىز جازغرەۋى مەن سۇرقىيا شابۇلىغى قانداي جۇيەسىز جانە ۇياتسىز دەسەڭغىزشى.

بەتكە لىپ قانا قالماستان، شىنچياڭداغى قازاق ۇل- تىنىڭ ەداسىتۇرلى مادەنيەتتىن دۇنيە ەجۇزىنىڭ تۇ- سىنۇنە دە جەبەۋشى بولدىم. بۇل 70 جىلدىڭ الدىندا حات تانىتىن ادام جوققا جاقىن دەرلىكتەي شىنچياڭ قازاق ۇلتى جونىنەن العاندا، ومىردەگى كەرەمەت دەۋگە بولادى. شىنچياڭداغى باسقا از ۇلتتاردىڭ اراد- سىندا مەن سىياقتى مىسالدار جەتىپ اسادى.

شىنچياڭ قوعامىنداى وراسان زور وزگەرىسد- ەتەردىڭ كۇاڭەرى رەتىندە، مەن جاڭ خانىمعا رە- فورما جاساپ، ەسىك اشقاننان، اسىرەسە، “بىر بەلدەۋ، ەبىر جول” باستاماسى ايتقارلىغانعان بەرى، بۇگىنگى شىنچياڭداغى از ۇلت جاستارى توغىرەك- تەڭگى ەلدەرىمەن ەكونوميكانىڭ ساۋدانى بەلەسەندىد- لىكىپەن دايمتىپ، ەوزىنىڭ وزگەرىسى مەن دامۇىن ۇزدىكىسىز جەبەگەندىگىن ايتتىم. بۇرىن تاۋار تانە- مى كەمىشل، نومامعا - تۇيىق، ەوز - وزىنمەن بولغان، قاناعاتتى قىزىق تۇتاتىن كوشپەندى ۇلت جونىنەن ايتقاندا، مۇنداي قوعامدىق وزگەرىس بۇرىن - بىۋىدى بولپ كورمەگەن دارەجەدە كە- سىتى قايران قالدردارلىقتاي. 2018 - جىلى 10 - ايدا مەن قازاقستانغا بارىپ جەرگىلىكتى ورنىداغى تا- راۋلاردىڭ جانە اقىل - پارازات قويماسىنىڭ ماماندارىمەن اڭگىمەلەستىم، مەن قازىرگى شىنچياڭ

پوست - دوكتورلار جىلجمالى پۇكتىكتەنە كىردىم ۋارى مەملەكەتتىك وقۇ - اعارتۇ مېنىستىرلىگى شەتەلدە وقىتۇ قورى كومپتەتىنىڭ باتىس بولىك ۇومىرى دارىندىلارىن جەتىلدىرۇ ارنايى نىساننىڭ قارجىلاي كومەگىندە امەرىكانىڭ وحابو شتاتتىق داشۇەسىندە ەبىر جىل ساپارلاۋشى مامان بولدىم. مەنىڭ ەسەيۇ بارىسىم سىياقتى شىنچياڭنىڭ ەشىى - سىرتىنداى جوعارى مەكتەپتەر مەن علمىي زەرتتەۋ قۇرىلمىدارىندا تاغى دا ەبىر توپ شىنچياڭ قازاق ۇلتى جوعارى ماعلۇماتتى زىياللارى ارىندى ەجەڭكە ەتۇدە، ولار ەوز سالالارىنىڭ ەپان باستاماشىلارىنا جانە تاراۋ باششىلارىنا اينالدى، كەيبىرەۋلەرى، اۋەلى، خالىقارالىق ەلىم سالاسىندا يوپى كورسەت- تى. مەن ەل ەشىى - سىرتىنداى ەلىمىي ماجىلىس- تەرگە ۇنەمى قاتىناسامىن ۋارى وسى خالىقارالىق ما- جىلىستەردە مەملەكەتتە ەبىر تۇتاس قولدانىلاتىن ەتىل - جازۇدا، قازاق تىلىندە نەمەسە اعىلىشىن تىد- لىندە ەسوز سويلەپ، ەوزىمنىڭ زەرتتەۋ جەتىستىك- تەرىمىدى تانىستىردىم، دۇنيە جۇزىنە شىنچياڭ قازاق ۇلتىنىڭ ەداستۇرلى مادەنيەتى مەن جەتسىد- تىكتەرىن دە تانىستىردىم. ەلىمىز جولعا قويىپ وتىرعان قوس ەتىل وقۇ - اعارتۇ ساياساتىنىڭ تىيەمدىلىگىندە، مەن خالىقارالىق ەلىلمى سالاسىن